Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.01.2002, sp. zn. 11 Tz 294/2001, ECLI:CZ:NS:2002:11.TZ.294.2001.1

Číslo: 49/2002

Právní věta:

Účinky ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. ve znění zák. č. 265/2001 Sb. se vztahují jen na taková meritorní rozhodnutí o některém dílčím útoku pokračujícího trestného činu, která nabyla či nabudou právní moci až po dni účinnosti zákona č. 265/2001 Sb. (tj. po 1. 1. 2002). S ohledem na princip právní jistoty a ústavní vymezení principu ne bis in idem, jemuž odpovídala i zákonná úprava pokračujícího trestného činu v trestněprávních normách ve znění účinném do 31. 12. 2001, nelze novelizované znění § 11 odst. 2 tr. ř. aplikovat zpětně. To znamená, že je nelze použít na rozhodnutí zakládající překážku trestního stíhání spočívající v překážce věci rozsouzené ohledně některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, která vznikla před 1. 1. 2002.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.01.2002

Spisová značka: 11 Tz 294/2001

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zastavení trestního stíhání

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř.
§ 11 odst. 2 tr. ř.
§ 89 odst. 3 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněného Z. H., rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 4. 12. 1998 sp. zn. 6 T 111/98 a trestní stíhání obviněného Z. H. pro skutek spočívající v tom, že dne 10. 12. 1996 v O. z čekárny zubní ordinace Polikliniky na tř. S. odcizil odloženou zimní péřovou bundu modré barvy, zimní šálu a osobní doklady, čímž způsobil poškozenému Ing. R. R. škodu v hodnotě nejméně 1791 Kč, přičemž tohoto jednání se dopustil přesto, že byl trestním příkazem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 6. 5. 1994 sp. zn. 5 T 27/94 odsouzen pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců, přičemž trest vykonal dne 11. 3. 1996, v němž byl obžalobou Okresního státního zastupitelství v Olomouci spatřován trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák., zastavil.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 4. 12. 1998 sp. zn. 6 T 111/98 byl obviněný Z. H. uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák., kterého se podle zjištění okresního soudu dopustil tím, že dne 10. 12. 1996 v O. z čekárny zubní ordinace Polikliniky na tř. S. odcizil odloženou zimní péřovou bundu modré barvy, zimní šálu a osobní doklady, a způsobil tak poškozenému Ing. R. R. škodu ve výši nejméně 1791 Kč, přičemž tohoto jednání se dopustil přesto, že byl trestním příkazem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 6. 5. 1994 sp. zn. 5 T 27/94 odsouzen pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců, který vykonal dne 11. 3. 1996. Za to byl obviněnému uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců s výkonem ve věznici s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 5. 3. 1997 sp. zn. 4 T 36/97, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Rozsudek nabyl právní moci v řízení před soudem prvního stupně dne 9. 3. 1999.

Proti tomuto rozsudku podal dne 13. 11. 2001 ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1, 2 tr. ř. ve prospěch obviněného Z. H. stížnost pro porušení zákona. Vytkl v ní, že Okresní soud v Olomouci napadeným rozhodnutím porušil zákon v neprospěch obviněného v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. a v ustanoveních § 35 odst. 2 a § 89 odst. 3 tr. zák. Ministr spravedlnosti zdůraznil, že provedeným dokazováním byla plně prokázána vina obviněného výše popsaným jednáním a rovněž tak právní posouzení věci odpovídá zákonu. Podle názoru stěžovatele se však okresní soud dopustil pochybení při ukládání souhrnného trestu. Z obsahu spisu Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 2 T 69/97 vyplývá, že rozsudkem tamního soudu ze dne 23. 4. 1998 byl již zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 5. 3. 1997 sp. zn. 4 T 36/97 a Okresní soud v Olomouci proto napadeným rozsudkem nemohl ukládat souhrnný trest. Pokud tak přesto učinil, porušil zákon v neprospěch obviněného v ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák. a v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. Ministr spravedlnosti dále poukázal na to, že z obsahu tohoto spisu též vyplývá, že obviněný Z. H. se dopustil trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. zák. jednáním ze dne 12. 11. 1996 a ze dne 3. 12. 1996. V posuzované věci Okresního soudu v Olomouci obviněný spáchal trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. jednáním ze dne 10. 12. 1996. Na základě toho ministr spravedlnosti dovozuje, že toto jednání obviněného je pokračováním v trestném činu ve smyslu § 89 odst. 3 tr. zák. Okresní soud v Olomouci napadeným rozsudkem pochybil, pokud obviněného uznal vinným, neboť mu v tom bránila překážka věci rozsouzené. Tím také došlo k porušení zákona v § 89 odst. 3 tr. zák. v neprospěch obviněného Z. H. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil výše vytýkané porušení zákona, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušil a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se v rámci veřejného zasedání u Nejvyššího soudu ztotožnil s podanou stížností pro porušení zákona v tom, že Okresní soud v Olomouci pochybil, pokud si neopatřil dostatečné podklady pro posouzení otázky přípustnosti trestního stíhání ohledně dílčího útoku pokračujícího trestného činu. S ohledem na obsah přílohových spisů navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 271 odst. 1 tr. ř. ve věci rozhodl sám tak, že se trestní stíhání obviněného Z. H. zastavuje s ohledem na ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., a to i přes současné znění § 11 odst. 2 tr. ř., neboť došlo k porušení zákona v tomto ustanovení v neprospěch obviněného, stížnost pro porušení zákona byla podána výlučně v jeho prospěch a dalším pokračováním trestního stíhání by nedošlo ke zlepšení postavení obviněného oproti stavu, který má být napraven v řízení o stížnosti pro porušení zákona.

Obdobné stanovisko zaujal i obhájce obviněného, který rovněž navrhl, aby Nejvyšší soud trestní stíhání obviněného Z. H. zastavil.

Nejvyšší soud na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2002 – viz zákon č. 265/2001 Sb.) zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, a to v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo, a poté shledal, že napadeným rozsudkem a v řízení, jež mu předcházelo, skutečně došlo (tj. z pohledu ex tunc) k porušení zákona v neprospěch obviněného Z. H.

Z příslušných ustanovení trestního řádu účinných v době vydání napadeného rozhodnutí (tj. před 1. 1. 2002) je třeba poukázat na § 2 odst. 5 tr. ř., podle něhož orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Bez návrhu stran objasňují stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného. Podle § 2 odst. 6 tr. ř. pak hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Podle § 2 odst. 13 tr. ř. musí být ten, proti němuž se trestní řízení vede, v každém období řízení poučen o svým právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; přitom všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv.

Podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. je nepřípustné trestní stíhání (nelze je zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Již na tomto místě lze poukázat na § 11 odst. 2 tr. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2002, který stanoví, že týká-li se důvod uvedený v odstavci 1 jen některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, nebrání to, aby se ohledně zbylé části takového činu konalo trestní stíhání.

Podle § 12 odst. 11 tr. ř. platí, že pokračuje-li obviněný v jednání, pro které je stíhán, i po sdělení obvinění, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako nový skutek. Podle § 12 odst. 12 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. je skutkem podle trestního řádu též dílčí útok pokračujícího trestného činu, není-li výslovně stanoveno jinak.

Podle § 89 odst. 3 tr. zák. (toto ustanovení zůstalo nedotčeno zákonem č. 265/2001 Sb.) platí, že pokračováním v trestném činu se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku.

Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější.

Ustanovení § 37a tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. stanoví, že odsuzuje-li soud pachatele za dílčí útok u pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3), za jehož ostatní útoky již byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci, zruší v rozsudku dřívějším výrok o vině o pokračujícím trestném činu a trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad, a znovu při vázanosti skutkovými zjištěními v zrušeném rozsudku rozhodne o vině pokračujícím trestným činem, včetně nového dílčího útoku, popřípadě trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, o společném trestu za pokračující trestný čin, který nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším, a případně i o navazujících výrocích, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Je-li ukládán trest za více trestných činů, ustanovení § 35 až 37 tr. zák. tu platí obdobně.

Nejvyšší soud na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona předně shledal, že dokazováním provedeným před okresním soudem byl náležitě objasněn skutkový stav věci v tom, že obviněný se dopustil skutku popsaného v podané obžalobě a tato správná a úplná skutková zjištění byla Okresním

soudem v Olomouci ve shodě se zákonem právně posouzena jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. Ostatně ani podaná stížnost pro porušení zákona v tomto směru ničeho nevytýká.

Pokud jde o posouzení důvodnosti podané stížnosti pro porušení zákona, je třeba poukázat na zjištění, která vyplývají jak z obsahu spisu Okresního soudu v Olomouci sp. zn. 6 T 111/98, tak zejména z obsahu přílohových spisů Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 2 T 69/97 a sp. zn. 4 T 36/97.

Z přílohového spisu Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 4 T 36/97 se podává, že obviněný Z. H. byl trestním příkazem tohoto soudu uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. na základě zjištění, že dne 15. 11. 1996 ve F.-M. ve dvou prodejnách potravin odcizil cukrovinky v celkové hodnotě 55,80 Kč a 72,80 Kč, přičemž se činu dopustil přesto, že byl předtím pro trestný čin krádeže pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který vykonal dne 11. 3. 1996. Byl mu za to uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců s výkonem ve věznici s ostrahou. Pro tento skutek mu bylo sděleno obvinění dne 15. 11. 1996. Trestní příkaz byl obviněnému doručen dne 12. 12. 1997 a téhož dne také nabyl právní moci.

Dále je třeba poukázat na to, že ve věci Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 2 T 69/97 se obviněný dopustil dne 12. 11. 1996 jednání spočívajícího v podstatě v tom, že ve F.-M. v prodejně potravin odcizil cukrovinky v hodnotě 66,60 Kč ke škodě společnosti E. v B., a dne 3. 12. 1996 na ubytovně dolů P. ve F.-M. odcizil ke škodě P. Š. věci v hodnotě 17 600 Kč a ke škodě R. D. věci v hodnotě 3810 Kč, takže celkem způsobil škodu ve výši 21 476,60 Kč. V tomto jednání, pro které mu bylo sděleno obvinění dne 31. 1. 1997, byl spatřován trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. zák. Trestním příkazem Okresního soudu ve Frýdku-Místku mu byl za to uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 12 měsíců s výkonem trestu ve věznici s ostrahou a současně byl zrušen výrok o trestu z výše uvedeného trestního příkazu téhož soudu sp. zn. 4 T 36/97. Trestní příkaz byl obviněnému doručen dne 5. 1. 1998, ovšem nenabyl právní moci v důsledku účinně podaného odporu. Následně pak rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 23. 4. 1998 byl obviněný uznán vinným týmž trestným činem na podkladě výše popsaného skutkového zjištění a byl mu uložen stejný trest. Rozsudek nabyl právní moci až dne 6. 1. 1999, a to na základě rozsudku Krajského soudu v Ostravě, jako soudu odvolacího, který dne 6. 1. 1999 pod sp. zn. 7 To 374/98 změnil rozsudek soudu prvního stupně toliko ve výroku o trestu, když uložil obviněnému Z. H. souhrnný trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců ve věznici s ostrahou, za současného zrušení výroku o trestu z trestního příkazu Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 4 T 36/97.

Konečně je pak třeba uvést, že ze spisu Okresního soudu v Olomouci sp. zn. 6 T 111/98 vyplývá, že pro výše již popsaný skutek bylo obviněnému Z. H. sděleno obvinění dne 13. 5. 1998. Z obsahu spisu je dále zřejmé, že napadený rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 4. 12. 1998 sp. zn. 6 T 111/98 byl obviněnému doručen dne 26. 2. 1999, a to do Věznice v Kuřimi, kde si obviněný odpykával trest odnětí svobody, který mu byl pravomocně uložen ve výše již citované věci Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 2 T 69/67.

S ohledem na rozsah přezkumného oprávnění Nejvyššího soudu v řízení o stížnosti pro porušení zákona (§ 267 odst. 3 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb.) lze na základě výše uvedeného přehledu učinit závěr, že posuzovaná trestná činnost obviněného Z. H. ze dne 10. 12. 1996 je nepochybně součástí (jedním z dílčích útoků) pokračujícího trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák. (jediného skutku) ve smyslu ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. a § 12 odst. 11 tr. ř. Tohoto trestného činu (skutku) se obviněný dopustil dvěma útoky, a to kromě posuzovaného útoku ze dne 10. 12. 1996 ještě útokem ze dne 3. 12. 1996. Není sebemenších pochybností o tom, že v případě obou těchto útoků jsou splněny podmínky předpokládané ustanovením § 89 odst. 3 tr. zák., přičemž ke sdělení obvinění pro jeden z těchto útoků (tj. pro první z nich) došlo dne 31. 1. 1997 (tj. před spácháním druhého útoku).

V důsledku toho je posuzovaný útok součástí skutku, ohledně něhož bylo rozhodnuto nejdříve trestním příkazem Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 2 T 69/97, který byl obviněnému doručen dne 5. 1. 1998. Po podání odporu se pak ohledně tohoto útoku konalo hlavní líčení a dne 23. 4. 1998 byl v něm vyhlášen odsuzující rozsudek, který nabyl právní moci v odvolacím řízení až dne 6. 1. 1999 (rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 7 To 374/98). Tímto rozsudkem bylo ovšem rozhodnuto o celém skutku (o obou dílčích útocích) pokračujícího trestného činu krádeže a tím současně vznikla překážka věci rozsouzené ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. V době, kdy Okresní soud v Olomouci učinil napadené rozhodnutí, tj. dne 4. 12. 1998, však ještě neexistovalo pravomocné rozhodnutí ohledně části (dílčího útoku) pokračující trestné činnosti. Tato překážka věci rozsouzené byla založena až později, výše citovaným rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě. Pro úplnost, byť nad rámec přezkumného oprávnění Nejvyššího soudu, lze zmínit též to, že tímto rozsudkem bylo současně rozhodováno o dalším dílčím útoku jiného pokračujícího trestného činu obviněného, ačkoliv o jiném útoku tohoto trestného činu bylo již pravomocně rozhodnuto ve věci Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 4 T 36/97. Z tohoto pohledu nelze tedy přisvědčit stížnosti pro porušení zákona v tom, že Okresní soud v Olomouci v době rozhodování nerespektoval ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. a porušil tak zásadu ne bis in idem.

Důvodně však lze Okresnímu soudu v Olomouci vytknout, že si neopatřil dostatečné podklady k posouzení toho, zda jím projednávaná trestná činnost není součástí pokračujícího trestného činu a zda jsou splněny předpoklady k ukládání souhrnného trestu. Okresní soud v tomto směru vycházel toliko ze zjištění vyplývajícího z opisu rejstříku trestů, aniž si vyžádal příslušné trestní spisy a aniž k tomu vyslechl samotného obviněného. Pokud by tak Okresní soud v Olomouci učinil a provedl důkaz spisem Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 4 T 36/97, mohl by např. zjistit, že vůči obviněnému je vedeno další trestní stíhání ve věci vedené u Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp. zn. 2 T 69/97, jaký je procesní stav tohoto řízení a zejména i to, že trestní stíhaní se týká jednoho z dílčích útoků pokračujícího trestného činu. Okresní soud v Olomouci tak postupoval v rozporu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

Dalšího závažného pochybení se Okresní soud v Olomouci dopustil po vydání napadeného rozhodnutí, když zjistil, že obviněný se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici v Kuřimi. Okresní soud nechal obviněnému doručit napadený rozsudek do této věznice, aniž učinil potřebné kroky k zajištění jeho práva na obhájce (§ 36 odst. 1 písm. a/ tr. ř.). Podle tohoto ustanovení totiž platí, že obviněný musí mít obhájce také tehdy, je-li ve výkonu trestu odnětí svobody. Okresní soud byl tedy povinen učinit opatření k tomu, aby obviněný měl obhájce, tzn. umožnit mu, aby si obhájce zvolil, a pokud by tak v určené lhůtě neučinil, pak byl povinen obhájce obviněnému ustanovit (§ 38 odst. 1 tr. ř.). Okresní soud v Olomouci však tak neučinil a v důsledku toho zkrátil obviněného na jeho právech na obhajobu. Tím také porušil zákon v ustanovení § 2 odst. 13 tr. ř.

Z výše uvedeného je zřejmé, že Nejvyšší soud shledal, že napadeným rozsudkem a v řízení, které mu předcházelo (srov. č. 9/2001 Sb. rozh. tr.) došlo ve výše naznačených směrech a rozsahu k porušení zákona v neprospěch obviněného Z. H. Proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil porušení zákona v již citovaných ustanoveních a současně podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek, včetně všech ostatních na něj navazujících rozhodnutí, jež v důsledku zrušení pozbyla podkladu .

Nejvyšší soud pak dále zvažoval další postup v posuzované věci. Stížnost pro porušení zákona byla podána ministrem spravedlnosti dne 13. 11. 2001, tj. před 1. 1. 2002, kdy vstoupila v účinnost novela trestního řádu (zák. č. 265/2001 Sb.). Je třeba znovu připomenout, že stížnost pro porušení zákona byla podána ministrem spravedlnosti výlučně ve prospěch obviněného Z. H. a rovněž tak Nejvyšší soud dospěl k závěru, že k porušení zákona došlo jen v neprospěch obviněného. Toto je nutno připomenout s ohledem na novelizované znění § 11 odst. 2 tr. ř., které po 1. 1. 2002 již nebrání tomu, aby se konalo trestní stíhání ohledně zbylé části pokračujícího trestného činu (tzn. ohledně některého dílčího útoku takového trestného činu) i v případě, že ohledně některého jiného dílčího

útoku skončilo trestní stíhání pravomocným rozsudkem či rozhodnutím o zastavení trestního stíhání, aniž takové rozhodnutí bylo v předepsaném řízení (tj. v řízení o mimořádném opravném prostředku) zrušeno. Ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. s účinností od 1. 1. 2002 tedy v takovém případě již nebrání konat trestní stíhání, i když existuje důvod zakládající nepřípustnost trestního stíhání ve smyslu § 11 odst. 1 tr. ř.

Jak již bylo výše uvedeno, posuzovaná trestná činnost je součástí jednoho pokračujícího trestného činu spáchaného dvěma dílčími útoky (§ 89 odst. 3 tr. zák.), přičemž o jednom z těchto dílčích útoků již bylo pravomocně rozhodnuto (viz rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 23. 4. 1998 sp. zn. 2 T 69/97 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 1. 1999 sp. zn. 7 To 374/98, který zůstal i tímto rozsudkem Nejvyššího soudu nedotčen), zatímco druhý dílčí útok se v důsledku tohoto rozsudku Nejvyššího soudu nachází v procesním stadiu, kdy u soudu byla příslušným státním zastupitelstvím podána obžaloba. Je tedy otázkou, zda v posuzované věci lze pokračovat v trestním stíhání právě s poukazem na novelizované znění ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že konání trestního stíhání pro tento dílčí útok je v projednávané věci nepřípustné, neboť tomu brání překážka věci rozsouzené.

Podle § 11 odst. 2 tr. ř. lze od 1. 1. 2002 konat trestní stíhání ohledně zbylé části pokračujícího trestného činu i v situaci, kdy existuje důvod uvedený v § 11 odst. 1 tr. ř. týkající se jen některého dílčího útoku takového činu, který jinak zakládá nepřípustnost trestního stíhání. V posuzované věci je zřejmé, že ohledně jednoho z dílčích útoků pokračujícího trestného činu je dána okolnost odůvodňující nepřípustnost trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. Výše již citovaným rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 23. 4. 1998, který nabyl právní moci dne 6. 1. 1999 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, vznikla před 1. 1. 2002 překážka věci rozsouzené, která existuje i nadále, neboť tato rozhodnutí nebyla zrušena a novelou trestního řádu byla rovněž nedotčena. Jedná se tedy v podstatě o posouzení, zda ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř., účinné od 1. 1. 2002, lze vztáhnout i na případy, kdy o části pokračujícího trestného činu bylo pravomocně rozhodnuto před 1. 1. 2002.

V posuzované věci byly oba útoky jednoho pokračujícího trestného činu spáchány před 1. 1. 2002. Je třeba připomenout, že všechny dílčí útoky pokračujícího trestného činu, pokud tomu nebrání ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř., představují jediný trestný čin podle trestního zákona. Tento závěr nedoznal změny ani po 1. 1. 2002. Z hlediska procesního je nutno zdůraznit, že do účinnosti zákona č. 265/2001 Sb. tyto útoky pokračujícího trestného činu byly bezvýjimečně pokládány za jediný skutek, při jehož vymezení rovněž bylo nutno respektovat ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. Teprve od 1. 1. 2002 s ohledem na znění § 12 odst. 12 tr. ř. lze za samostatný skutek pokládat též dílčí útok pokračujícího trestného činu. Je tak dána možnost procesního rozdělení pokračujícího trestného činu do více skutků. S tím souvisí jak výše uváděná změna ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř., tak na to navazující hmotněprávní úprava obsažená v § 37a tr. zák.

V projednávané věci bylo o jednom z útoků rozhodnuto rozsudkem, který nabyl právní moci před 1. 1. 2002. V důsledku toho bylo před účinností zmiňované novely trestního řádu vyloučeno konání trestního stíhání pro další dílčí útok téhož pokračujícího trestného činu, poněvadž se jednalo o týž skutek ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. (vyjma případu, kdy rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené by bylo v řízení o mimořádných opravných prostředcích zrušeno).

Právo nebýt souzen či trestán dvakrát (princip ne bis in idem) je zakotveno jak v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (uveřejněna pod č. 209/1992 Sb.), tak v Listině základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.).

Podle čl. 4 Protokolu č. 7 citované Úmluvy nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen

konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu. Uvedený Protokol vstoupil v platnost pro Českou republiku dnem 1. 6. 1992.

Obdobně je v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod stanoveno, že nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Výjimkou je jen uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

V zákonných ustanoveních o pokračování v trestném činu a překážce věci rozsouzené (§ 3 odst. 1 tr. zák., § 89 odst. 3 tr. zák., § 11 odst. 1 písm. f/ tr. ř., § 12 odst. 11 tr. ř.) byl do 31. 12. 2001 vymezen rozsah ústavního principu zákazu ne bis in idem v zásadě tak, že došlo-li k pravomocnému meritornímu rozhodnutí o dílčím útoku pokračujícího trestného činu, bylo vyloučeno konat trestní stíhání o zbylé části tohoto pokračujícího trestného činu (kromě případu zrušení tohoto rozhodnutí v řízení o mimořádných opravných prostředcích). Opačný postup by byl zcela evidentně porušením principu ne bis in idem.

Nejen zákonná úprava (tj. trestní řád), nýbrž především výše citované ústavněprávní normy (srov. též čl. 10 Ústavy) v tomto smyslu a rozsahu do 31. 12. 2001 vymezovaly nepřípustnost trestního stíhání pro týž skutek. Z tohoto pohledu je tedy nutno posuzovat možnost aplikace ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. účinného dnem 1. 1. 2002 jako lex fori ve vztahu k okolnosti zakládající nepřípustnost trestního stíhání uvedené v § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., která nastala před účinností tohoto ustanovení, resp. k vyloučení tohoto důvodu nepřípustnosti trestního stíhání stran pravomocných meritorních rozhodnutí týkajících se některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu v případech, kdy trestní stíhání bylo pravomocně skončeno před 1. 1. 2002. Jestliže nyní ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. vymezuje u pokračující trestné činnosti dosah zásady ne bis in idem jinak, a to tak, že v porovnání se stavem před 1. 1. 2002 se neuplatní ve vztahu k pravomocným meritorním rozhodnutím týkajícím se některého z dílčích útoků takové trestné činnosti (tedy došlo k jejímu zúžení), pak podle názoru Nejvyššího soudu tyto účinky ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. se mohou vztahovat jen na meritorní rozhodnutí o takové trestné činnosti (o některém dílčím útoku pokračujícího trestného činu), která nabyla či nabudou právní moci po 1. 1. 2002. S ohledem na princip právní jistoty vyplývající z existence pravomocného rozhodnutí v trestní věci a ústavní zakotvení rozsahu principu ne bis in idem, jemuž odpovídala i zákonná úprava pojetí pokračujícího trestného činu v trestním zákoně a v trestním řádu, nelze ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. aplikovat zpětně, tj. na rozhodnutí zakládající překážku konání trestního stíhání uvedenou v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. (překážku věci rozsouzené) ohledně některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, která nabyla právní moci před 1. 1. 2002.

I když v posuzované věci, už s ohledem na výše uvedené procesní důvody nepřípustnosti dalšího pokračování v trestním stíhání obviněného Z. H., to není podstatné, přesto je třeba připomenout, že výše uváděná ustanovení trestního řádu týkající se pokračování v trestném činu nemají pouze procesní účinky, nýbrž mají i významné hmotněprávní důsledky. Tato ustanovení ve spojení s § 89 odst. 3 tr. zák. vymezují pojem pokračování v trestném činu (pojem pokračujícího trestného činu). Z toho pak obecně vyplývá, že toto je nutno vzít v úvahu při posuzování trestnosti činu. Již podle výše citovaného ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. platí, že pozdější zákon lze použít pouze tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější ve srovnání s trestním zákonem, který byl účinným v době spáchání činu. Trestnost činu je přitom nutno posuzovat na základě komplexního porovnání aplikace obou těchto zákonů. Bude-li výsledek celkového srovnání trestnosti činu (tj. jak v otázce viny, tak trestu) pro pachatele stejný nebo dokonce ještě méně příznivý, než je tomu při použití zákona účinného v době spáchání činu, je vyloučeno použití pozdějšího zákona. Jedná se o nepřípustný případ retroaktivity (srov. čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod). Jestliže ke spáchání všech dílčích útoků pokračujícího trestného činu došlo před 1. 1. 2002, pak to, zda lze v takovém případě aplikovat zákon pozdější (tj. ve znění novely č. 265/2001 Sb. – zákon účinný po 1. 1. 2002) včetně možnosti případného použití § 37a tr. zák., anebo zákon účinný v době spáchání činu, odvisí od posouzení věci

z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. (platí to např. i tehdy, nastala-li okolnost odůvodňující nepřípustnost trestního stíhání ohledně některého z těchto dílčích útoků ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 tr. ř. až po 1. 1. 2002). V případě, kdy v důsledku uplatnění zákazu retroaktivity pozdějšího zákona ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. by trestní stíhání nemohlo vést k naplnění jeho účelu (podle § 1 odst. 1 tr. ř. je účelem trestního řádu upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni), nebude takové trestní stíhání přípustné, byť ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. by tomu nebránilo.

S ohledem na všechny výše uvedené důvody, jakož i s přihlédnutím k tomu, že Nejvyšší soud v řízení o stížnosti pro porušení zákona shledal, že k porušení zákona došlo výlučně v neprospěch obviněného, rozhodl Nejvyšší soud za splnění podmínek § 271 odst. 1 tr. ř. tak, že zastavil trestní stíhání obviněného Z. H. pro skutek popsaný ve výroku tohoto rozsudku, v němž byl podanou obžalobou spatřován trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák, a to z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř.